

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 3. Ljubljana, 1. svečana 1896. XXXVI. leto.

Vsebina: Svojim o svojem. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — J. Ravnikar: Martin in Jera. — Jakob Dimnik: Narodopisna češko-slovenska razstava v Pragi l. 1895. — Lístek. — Občni zbor „društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Svojim o svojem.

Predolgo že nas duh temè pritiska.

J. Cimperman.

III.

(Konec.)

Učitelj je na deželi duša socijalnemu življenju in narodnemu gibanju. Na sto strani mora cepiti svoje moči. Šola sama na sebi mu daje obilo posla. Saj vemo, da so šolske sobe večinoma prenapolnjene. In čim več šolskih otrok, tem več dela. Koliko povzročá opravka in koliko rabi časa samo popravljjanje šolskih nalog! Toda ko se zapró vrata šolske sobe in pisarnice, odpró se druga. Občinsko tajništvo je malone povsod v rokah učiteljevih. In dandanes imajo občine toliko posla, da vzame njega vestno izvrševanje učitelju-tajniku skoro ves prosti čas. Naše posojilnice kličejo v svoje odbore učitelje ter jim prepuščajo zamudno in odgovorno delo. Kjer jih ni, tam jim stojé učitelji ob zibeli. Kmetijske podružnice zahtevajo tudi svoj del. Večinoma jih rodijo učitelji, kateri vzbujajo veselje do umnega kmetijstva, do umne sadje in trtoreje na šolskih vrteh. Šolski vrtovi so prave učilnice, ki so svojim šolskim občinam velike dobrotnice. Koliko naših vasij bi bilo še sedaj brez sadnega drevja, da nimajo šolskega

vrta. Na stotine požlahtnjenih dreves se leto za letom presadi iz šolskega vrta v grmičasta in prazna zemljišča. Naša narodna društva, ki so po deželi k zbujanju narodne zavesti in omike neobhodno potrebna, rabijo učiteljeve pomoči. Če drugega nič, vzgaja on pevske zборе in z umetnim petjem zatira tisto hripavo in neolikano kričanje po vaških gostilnicah. In kakó blaži lepa pesem preprosto a dobro srce našega kmeta! Cerkvenega petja nam skoraj ni treba omenjati. Za njega dostojnost in povzdigo potrebuje učitelj mnogo, mnogo časa. Za dobe svojega izobraževanja prejme ravno v tem predmetu malo praktičnega znanja. Izvežba se šele takrat, ko že dlje časa vodi kje na kmetih cerkveno petje.

Omenili bi lahko še to in ono, a menimo, da zadostuj, saj se iz povedanega že razvidi, da je učiteljevo delo med prostim ljudstvom sicer tiho in mirno, a plodonosno in koristno, vredno, da se upošteva in ceni.

Takó porabi učitelj ves svoj čas. Mnogo dela, katerega ne more izvršiti med šolskim letom, odloži na počitke. In takó mine dan za dnevom tolikokrat nam očitanih počitnic, a pravega počitka največim učiteljem vrlo malo ostane. O učiteljih-vojakih še ne govorimo! Ko bi se vsaj to dalo kakó izpremeniti.

Da drug drugemu olajšamo težavni in vsestranski svoj posel, treba, da vzbudimo in ohranimo vzajemno delovanje in pravo medsebojno prijateljstvo.

Temu negovanju vzajemnega delovanja in prijateljstva pravo mesto so naša društva, naši shodi. O pomenu teh več govoriti, bilo bi nepotrebno. Saj ve vsak, kakó si časih želi odkritega in dobrega tovariša, s katerim lahko pregovori pametno in moško besedo. Nikjer ni učitelj takó domač, kakor med svojimi tovariši. Znani so nam slučajji, da je učitelju dražja družba njega tovarišev, nego lastni dom. Na društvenih shodih se medsebojno natančneje spoznavamo, utrjujemo kolegijalnost in širimo ugled. Žal, da na takih shodih največ društveni predsedniki pozdravljajo same učitelje. Učiteljice so že redkeje nasejane, a še redkeje neučiteljji. Toda o tej točki nečemo več trošiti besed, saj smo v začetku o tem dokaj resnic napisali. Nekaj pa rečemo: naša dolžnost je, da ohranimo življenje našim društvom, katera nam naj bodo zavetišča in ognjišča navdušenja in ljubezni do dela na svojem polji. Bodimo prijatelji med seboj, ne prijatelji z besedo, prijatelji v srcih! Kaj ne vzmore prijateljstvo! Kdor se odteguje učiteljski družbi, ta bi danes raje nego jutri zamenjal svoje učiteljstvo s čimerkoli, da bi mu le toliko neslo, kakor mu nese učiteljstvo.

Toda kaj hočemo? Vsakteremu je znana resnica, da ima vsako telo svojo senco.

IV.

Še dveh točk se moramo pod tem zaglavjem dotakniti. Naša dolžnost je, da dosežemo v šoli kolikor več uspehov in da ne obkladamo mladine s pretežavnim delom, kar pa seveda pri sedanjem učnem črteži skoro ni mogoče.

O metodah, o potih in načinih poučevanja so naši in tuji pedagogi že na dolgo in široko razpravljali, takó da človek že časih res išče metodo prave metode. Da nam je treba v dosego učnih uspehov ravne smeri, kateri ob levi in desni ne zevajo prepadi, da se vanje lahko prekucne zavoženi tir poučevanja, to je jasno kot beli dan. Ali vsa taka metoda se ne kaži samo v učiteljevem postopanju, treba je, da nje prirodnost, lahkoto in — rekli bi — nje nastanek sam iz sebe, razvidi tudi otrok. Kakó je pač to mogoče? Tu ni mesta, da bi o tem več govorili, storiti hočemo to drugipot zase. Opomnimo pa, da mislimo tu na popolno preosnovo naših šolskih knjig, sosebnó beril in slovníc. Pritegnili nam bodo tovariši, da je naša sodba opravičena. Ko bi imeli mesto deset berilnih odstavkov jeden sam, v katerem stoj vsaka beseda na svojem mestu, v katerem imej vsak stavek svojo glavo, konec, misel in jedro — dosegli bi več in to lahkotno. Takisto bi treba slovnico na vseh konceh prističiti; ne toliko slovenski slovnici, to nujno operacijo želimo našim nemškim slovnícám.

Poučevanje nemškega jezika beli učitelju glavo in povzroča učencu mnogo bridkih trenutkov. Sila je, da tisti, kdor čuti v sebi moč, stopi na delo in začne misliti, kakó bi se pomagalo na obe strani. Priporoča se nam takozvana prirodna metoda. Po naših mislih se bi na ta način največ doseglo, a treba je pred vsem, da se te nemške knjige (berila), katere imamo sedaj, odstranijo in nadomeste z drugimi, ki naj družijo v sebi berilo zajedno s slovnico. Zatorej naj pa naši šolniki prično delati, da bomo v kratkem dobili knjige, ki bodo pisane takó, da se olajša učenje tega predmeta, in da se bodo dosegli še večji uspehi, kakoršni se dosežejo sedaj z nemalim trudom.

To je zadeva, ki gre v šolsko sobo, iz katere je prišla. Upamo, da nam bo do konca leta „Tovariš“ zopet nabral obilo nasvetov, razprav in prizorov iz naših učilnic.

* * *

H koncu smo si prihranili nekaj besed o učiteljskem konviktú. Prvo leto je minilo, kar je začelo to društvo resneje delovati. Med našim učiteljstvom so se takoj pojavili glasovi zanj in proti njemu. Glasovi proti njemu so se menda že precej pogubili, in jedna želja jedini sedaj slovensko učiteljstvo, da bi nam Bog dal učkati

dne, ko bomo odtvorili vrata v hišo, ki bodi dom naših otrok, njih zavetišče in vzgojevališče.

S tem je utemeljena potreba takega konvikta in odstranjeni dvomljivi ugovori. Nastane samo vprašanje, kakó nam je postopati, da si postavimo tak najlepši spomenik očetovske ljubezni do svojih otrok in požrtvovalnosti svoje poleg vseh pičlih dohodkov in drugih izdatkov. Resnično: treba je požrtvovalnosti in sicer največje požrtvovalnosti. Svetujemo, da se naj vsak učitelj, vsaka učiteljica zaveže, da mesečno plača kak znesek svojemu nadučitelju, kateri potem ob polletji ali koncem leta odpošlje ta denar blagajniku v Ljubljano. Takó ne bo nihče zaradi tega trpel, a koncem leta bomo imeli lepo vsoto in prepričali se bomo lahko, kje je šola, kje in kateri so učitelji, ki so v tem letu največ žrtvovali za naš konvikt. Prosimo, naj nam naznanijo tovariši, kje se bodo uvaževale te naše besede in kje so se ustanovile take — recimo — hranilnice. Priobčiti hočemo njih imena v svojem listu, da takó vzbudimo nekako tekmovanje.

Starejši naši tovariši, kateri so z velikimi stroški že vzgojili svoje otroke, ti nam morajo sedaj še posebno priskočiti na pomoč. Naj nikdar ne mislijo, da ni treba dati beliča izpod palca, ker so oskrbeli svojo rodbino. Ravno zató, ker nimajo več teh stroškov, lahko darujejo mnogo več v pomoč svojim tovarišem. Hvaležnost jim bodi naše plačilo.

Delajmo! — Z delom dosežemo vse!

Najbrže, da mi ne ućakamo onega zgoraj omenjenega dneva, a saj je za nami rod, kateri naj ućiva na naših mestih lepše dneve trudapolnega življenja! Kar storimo, storimo le nekaj, dela ne zmanjka nikdar. Bog ve, kaj si bodo še izmislili naši potomci. A vse misli naj bodo zdrave in pametne!

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

C.

Viteški redi in odlikovanja.

(Dalje.)

Viteške rede delimo v duhovne in posvetne. Posvetne viteške rede so ustanovili vladarji, da odlikujejo z njimi zaslućne moće. Duhovna viteška reda sta:

1. „Nemćki vitećki red“, katerega so ustanovili kot bratovščino bremski trgovci v Jeruzalemu. V tretji krićarski vojski je pri